

İlgili Kanun / Madde
6356 S. STK/5

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2024/14705

Karar No. 2025/1043

Tarihi: 03.02.2025

●İŞKOLU

●İŞKOLU TESPİTİNDE İŞYERİNİN TEKNİK AMACININ BELİRLEYİCİ OLDUĞU İŞKOLUNA İTİRAZ DAVASINDA DAVANIN HUKUKİ MENFAATİ BULUNAN SENDİKALARA VE İŞVERENE İHBAR EDİLMESİNİN GEREKTİĞİ

ÖZETİ: İşkolu kavramı ile çalışma yaşamında benzer nitelikte olan faaliyet türleri gruplandırılmak suretiyle tasnif edilmektedir. Hukukumuzda, bu suretle oluşturulan işkolu sayısı yirmi olarak belirlenmiştir. İşkolu tespitinde birim olarak işyerinin esas alınacağı normatif düzenlemelerin tartışmasız bir sonucudur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesinin gerekçesinde, işyeri, teknik bir amaca, diğer bir deyişle mal ve hizmet üretimine yönelik ve değişik unsurlardan meydana gelen bir birim olarak belirtilmiştir. İşyerinin sınırlarının saptanmasında işyerine bağlı yerler ile eklentiler ve araçların bir birim kapsamında oldukları belirtildikten sonra özellikle bir işyerinin mal ve hizmet üretimi için ayrı bir alanı da kullanması hâlinde bunların tek işyeri mi yoksa birbirinden bağımsız işyerleri mi sayılacağı konusunda amaçta birlik, aynı teknik amaca bağlı olarak üretimde bulunma, nitelik yönünden bağlılık ile yönetimde birlik, aynı yönetim altında örgütlenmiş olma koşullarının aranacağı düzenlenmiştir.

İşyeri kavramının unsurları da nazara alındığında, teknik amaç doğrultusunda yapılan işin niteliğine göre işkolunun belirlenmesi gerektiği ifade edilebilir.

Bununla birlikte, aynı işyerinde farklı nitelikte mal veya hizmet üretimlerinin söz konusu olması durumunda, birden fazla teknik amaç mevcut olabilir. Bu ihtimalde, işyerinde yürütülen faaliyet kapsamındaki ağırlıklı işin niteliğine göre işkolunun tespit edilmesi gerekmektedir (Fevzi Şahlanan, Toplu İş Hukuku, İstanbul, 2020, s.50; Aziz Can Tuncay, Burcu Savaş Kutsal, Toplu İş Hukuku, İstanbul, 2019, s.50)

6356 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre işkolu tespiti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılacaktır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılan tespit ile ilgili kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasını müteakip, bu tespite karşı ilgililer, on beş gün içinde dava açabilir. Belirtilen süre hak düşürücüdür. Madde metninde ifade edilen "ilgililer" sözcüğü Kanun'da tanımlanmadığı gibi davanın kimin aleyhine açılacağı da belirlenmemiştir.

İşkolu tespitine itiraz davasında öncelikle işlemi gerçekleştiren Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı davalı olarak yer almalıdır. Diğer taraftan Yargıtay uygulamasında, işkolu tespitine itiraz davalarının niteliği ve dava sonucunda verilecek kararın mahiyeti dikkate alındığında, davanın, Bakanlık yanında işveren ile dava sonucunda verilecek karardan etkilenecek olması sebebiyle Bakanlık tarafından tespit edilen işkolunda kurulu sendikalara da yöneltilmesi gerektiği ve davahılar arasında da zorunlu dava arkadaşlığı bulunduğu, eksikliğin dâhili dava yolu ile giderilmesi gerektiği kabul edilmekte idi.

Bununla birlikte konunun yeniden değerlendirilmesi neticesinde, davayı takip iradesi olmayan gerçek ve tüzel kişilerin davanın tarafı hâline getirilmesi ile davanın kabulü durumunda yargılama giderlerinden sorumlu tutulması sonucunu doğuran bu uygulamanın usul ekonomisi ilkesi ile tasarruf ilkesine aykırı olduğu anlaşıldığından değişmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla Mahkemece hukuki menfaati bulunan sendikalar ile işverene davanın ihbar edilmesi ve davaya katılma talebinin söz konusu olması durumunda, bu talep doğrultusunda taraf teşkili sağlandıktan sonra işin esası incelenmelidir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili ile davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (Bakanlık) vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçelerinin kabulüne karar verildi.

Davacı vekilince temyiz incelemesinin duruşmalı olarak yapılması istenilmiş ise de inceleme konusu dava, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 369. maddesinde temyizde duruşmaya tâbi davalar arasında belirtilmediğinden duruşma isteminin reddi ile incelemenin dosya üzerinden yapılmasına karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; merkezi "Ataşehir/İstanbul" adresinde bulunan müvekkili Şirketin çay ürettiğini, ürettiği gıda ürünlerinin satış ve pazarlaması ile iştigal ettiğini, Şirketin İstanbul, Trabzon, Rize, Artvin, Düzce, Konya ve Ankara'da olmak üzere farklı konumlarda toplam 11 ayrı işyerinin bulunduğunu, Bakanlık yazısına istinaden Şirketin ait olduğu İşkolları Yönetmeliği'nin 02 sıra numaralı gıda sanayi işkolunda faaliyet gösteren işyerinde toplu iş sözleşmesi yapmak için Öz Gıda İş Sendikasının yetki tespiti başvurusunda bulunması üzerine adı geçen Sendikanın kanunun aradığı çoğunluğu sağladığının tespit edildiğini, bu tespit kararından önce Şirkete ait işyerleri ile ilgili işkolu tespitinin yapılmadığını, bu nedenle işkolu tespiti için Bakanlığa gerekli başvurunun yapıldığını, bu başvuru üzerine 05.11.2021 tarihli ve 31650 sayılı Resmî Gazete'de 2021/153 Karar No.lu işkolu tespit kararının yayımlandığını ve müvekkili Şirkete ait 5 işyerinin İşkolları Yönetmeliği'nin 10 sıra numaralı ticaret, büro, eğitim ve güzel sanatlar işkolunda, 3 işyerinin 16 sıra numaralı gemi yapımı ve deniz taşımacılığı, ardiye ve antrepoculuk işkolunda yer aldığının tespit edildiğini belirterek 05.11.2021 tarih ve 31650 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2021/153 Karar No.lu işkolu tespit kararının iptaline, müvekkili Şirkete ait tüm işyerlerinin gıda sanayi işkolunda yer aldığının tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

1. Davalı Öz Gıda İş Sendikası vekili cevap dilekçesinde; davacı Şirketin siyah çay imalatı yaptığını, Bakanlık tespitine göre bir kısım işyerlerinde yapılan işin İşkolları Yönetmeliği'nin 02 sıra numaralı gıda sanayi işkolunda yer aldığının tespit edildiğini, davacının diğer işyerlerinin ise asıl iş olan siyah çay imalatı ile ilgili olmadığını, toz şeker paketleme, bitki çay paketleme ile farklı şirket ve markalara fason paketleme işi yapıldığını, satış ofislerinde çay satışının yanı sıra üretim konusu dışında olan şeker ve kahve satışının yapıldığını, Şirket yönetim merkezinde bu farklı işlerin yanı sıra Jacobs Douwe Egberts Tr Gıda Tic. San. AŞ isimli farklı bir şirketin yönetim faaliyetlerinin yürütüldüğünü, depo işyerlerinde ise asıl faaliyet konusu olan çay dışında küp ve toz şeker ile kahve ürünlerinin depolandığını

belirterek ve cevap dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini istemiştir.

2. Davalı Bakanlık vekili cevap dilekçesinde; davacıya ait işyerinde yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporda; davacıya ait, 0022200.061, 1029583.061, 0019905.053, 1003954.053 ve 0012987.008 Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) sicil numaralı işyerlerinde siyah çay üretimi yapıldığı, bu işyerlerinde yapılan işin İşkolları Yönetmeliği'nin 02 sıra numaralı gıda sanayi işkolunda yer aldığı, 1017601.061 SGK sicil numaralı işyerinin paketleme tesisi olduğu, çay üretimi tesislerinden gelen siyah çayların, çay poşeti, demlik poşeti hâline getirilmesi şeklinde paketleme işlerinin yapıldığı, 1024072.081 SGK sicil numaralı işyerinde dışardan toz hâlinde gelen şekerin küp şeker hâline getirilmesi ve paketlenmesi, bardak ve demlik çay paketlenmesi, bitki ve meyve çayı paketlenmesi işlerinin yapıldığı, 1665597.035 ve 1103685.061 SGK sicil numaralı işyerinin satış ofisi olduğu, çay, şeker ve kahve satış işlemlerinin yapıldığı, 1469015.034 SGK sicil numaralı işyerinin Genel Müdürlük olduğu davacının ve dava dışı Jacobs Douwe Egberts Tr Gıda Tic. San. AŞ'nin yönetim, finans, pazarlama insan kaynakları ve muhasebe iş ve işlemlerinin yürütüldüğü, bu nedenle bu işyerlerinin İşkolları Yönetmeliği'nin 10 sıra numaralı ticaret, büro, eğitim ve güzel sanatlar işkolunda yer aldığı, 1361680.034, 1223675.042 ve 1344063.006 SGK sicil numaralı işyerlerinin depo niteliğinde olduğu, paketlenmiş olarak gönderilen çay, küp ve toz şeker, kahvelerin bulunması nedeniyle İşkolları Yönetmeliği'nin 16 sıranın numaralı gemi yapımı ve deniz taşımacılığı, ardiye ve antrepoculuk işkolunda yer aldığı hususlarının tespit edildiğini, bu nedenle de 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) 5. maddesi gereğince yapılan 2021/153 Karar No.lu işkolu tespitinin mevzuat hükümlerine ve tespite konu işyerlerinde yürütülen işlerin niteliğine uygun olduğunu, davanın haksız ve yersiz olduğunu belirterek ve cevap dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini istemiştir.

3. Diğer davalılar davaya cevap vermemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili ile davalı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile başvuruların esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

1. Davacı vekili temyiz dilekçesinde;

a. İlk Derece Mahkemesi tarafından Ataşehir'de bulunan işyerinin faaliyet konusunun ticaret, büro eğitim ve güzel sanatlar işkolunda yer aldığına dair tespitin hatalı olduğunu, bu işyerinin de gıda sanayi işkolunda yer aldığını,

b. Dava dışı grup Şirketinin de gıda sanayi işkolunda faaliyet gösterdiğini, alınan bilirkişi raporunun gerçeği yansıtmadığını, asıl işe yardımcı işlerin asıl işin girdiği işkolunda yer alacağını, yetki tespitine itiraz dosyasında alınan rapor ile işbu davada alınan raporun çeliştiğini ileri sürmüştür.

2. Davalı Bakanlık vekili temyiz dilekçesinde; dava konusu işkolu tespitinin 6356 sayılı Kanun hükümlerine ve tespit konusu işyerlerinde yürütülen işlerin niteliğine uygun olduğunu, bu nedenle davanın reddine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, 6356 sayılı Kanun'un 4 ve 5. maddeleri kapsamında işkolu tespitine itiraz istemine ilişkindir.

1. İşkolu, toplu iş hukukumuzun en önemli kavramlarından biridir. 6356 sayılı Kanun'un 3/1 hükmü gereğince, sendikalar kuruldukları işkolunda faaliyette bulunurlar. Bu anlamda toplu iş hukukumuzda işkolu esasına göre sendikalaşma ilkesinin kabul edildiği ve işkolu kavramı ile sendikaların hukuki olarak faaliyet sınırının belirlendiği ifade edilebilir. 6356 sayılı Kanun'un 4/1 hükmüne göre işkolları, Kanuna ekli (1) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

İşkolu kavramı ile çalışma yaşamında benzer nitelikte olan faaliyet türleri gruplandırılmak suretiyle tasnif edilmektedir. Hukukumuzda, bu suretle oluşturulan işkolu sayısı yirmi olarak belirlenmiştir. İşkolu tespitinde birim olarak işyerinin esas alınacağı normatif düzenlemelerin tartışmasız bir sonucudur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesinin gerekçesinde, işyeri, teknik bir amaca, diğer bir deyişle mal ve hizmet üretimine yönelik ve değişik unsurlardan meydana gelen bir birim olarak belirtilmiştir. İşyerinin sınırlarının saptanmasında işyerine bağlı yerler ile eklentiler ve araçların bir birim kapsamında oldukları belirtildikten sonra özellikle bir işyerinin mal ve hizmet üretimi için ayrı bir alanı da kullanması hâlinde bunların tek işyeri mi yoksa birbirinden bağımsız işyerleri mi sayılacağı konusunda amaçta birlik, aynı teknik amaca bağlı olarak üretimde bulunma, nitelik yönünden bağıllık ile yönetimde birlik, aynı yönetim altında örgütlenmiş olma koşullarının aranacağı düzenlenmiştir.

İşyeri kavramının unsurları da nazara alındığında, teknik amaç doğrultusunda yapılan işin niteliğine göre işkolunun belirlenmesi gerektiği ifade edilebilir. Bununla birlikte, aynı işyerinde farklı nitelikte mal veya hizmet üretimlerinin söz konusu olması durumunda, birden fazla teknik amaç mevcut olabilir. Bu ihtimalde, işyerinde yürütülen faaliyet kapsamındaki ağırlıklı işin niteliğine göre işkolunun tespit edilmesi gerekmektedir (Fevzi Şahlanan, Toplu İş Hukuku, İstanbul, 2020, s.50; Aziz Can Tuncay, Burcu Savaş Kutsal, Toplu İş Hukuku, İstanbul, 2019, s.50)

Somut uyuşmazlıkta Bakanlık tarafından 05.11.2021 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 2021/153 Karar numaralı işkolu tespit kararı ile davacıya ait, 0022200.061, 1029583.061, 0019905.053, 1003954.053 ve 0012987.008 SGK sicil numaralı işyerlerinde siyah çay üretimi yapıldığı, bu işyerlerinde yapılan işin İşkolları

Yönetmeliği'nin 02 sıra numaralı gıda sanayi işkolunda yer aldığı, 1017601.061 SGK sicil numaralı işyerinin paketleme tesisi olduğu, çay üretimi tesislerinden gelen siyah çayların, çay poşeti, demlik poşeti hâline getirilmesi şeklinde paketleme işlerinin yapıldığı, 1024072.081 SGK sicil numaralı işyerinde dışardan toz hâlinde gelen şekerin küp şeker hâline getirilmesi ve paketlenmesi, bardak ve demlik çay paketlenmesi, bitki ve meyve çayı paketlenmesi işlerinin yapıldığı, 1665597.035 ve 1103685.061 SGK sicil numaralı işyerinin satış ofisi olduğu, çay, şeker ve kahve satış işlemlerinin yapıldığı, 1469015.034 SGK sicil numaralı işyerinin Genel Müdürlük olduğu davacının ve dava dışı Jacobs Douwe Egberts Tr Gıda Tic. San. AŞ'nin yönetim, finans, pazarlama insan kaynakları ve muhasebe iş ve işlemlerinin yürütüldüğü, bu nedenle bu işyerlerinin İşkolları Yönetmeliği'nin 10 sıra numaralı ticaret, büro, eğitim ve güzel sanatlar işkolunda yer aldığı, 1361680.034, 1223675.042 ve 1344063.006 SGK sicil numaralı işyerlerinin depo niteliğinde olduğu, paketlenmiş olarak gönderilen çay, küp ve toz şeker, kahvelerin bulunması nedeniyle İşkolları Yönetmeliği'nin 16 sıra numaralı gemi yapımı ve deniz taşımacılığı, ardiye ve antrepoculuk işkolunda yer aldığı belirlenmiştir.

6356 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre işkolu tespiti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılacaktır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılan tespit ile ilgili kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasını müteakip, bu tespite karşı ilgililer, on beş gün içinde dava açabilir. Belirtilen süre hak düşürücüdür. Madde metninde ifade edilen "ilgililer" sözcüğü Kanun'da tanımlanmadığı gibi davanın kimin aleyhine açılacağı da belirlenmemiştir.

İşkolu tespitine itiraz davasında öncelikle işlemi gerçekleştiren Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı davalı olarak yer almalıdır. Diğer taraftan Yargıtay uygulamasında, işkolu tespitine itiraz davalarının niteliği ve dava sonucunda verilecek kararın mahiyeti dikkate alındığında, davanın, Bakanlık yanında işveren ile dava sonucunda verilecek karardan etkilenecek olması sebebiyle Bakanlık tarafından tespit edilen işkolunda kurulu sendikalara da yöneltilmesi gerektiği ve davalılar arasında da zorunlu dava arkadaşlığı bulunduğu, eksikliğin dâhili dava yolu ile giderilmesi gerektiği kabul edilmekte idi.

Bununla birlikte konunun yeniden değerlendirilmesi neticesinde, davayı takip iradesi olmayan gerçek ve tüzel kişilerin davanın tarafı hâline getirilmesi ile davanın kabulü durumunda yargılama giderlerinden sorumlu tutulması sonucunu doğuran bu uygulamanın usul ekonomisi ilkesi ile tasarruf ilkesine aykırı olduğu anlaşıldığından değişmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla Mahkemece hukuki menfaati bulunan sendikalar ile işverene davanın ihbar edilmesi ve davaya katılma talebinin söz konusu olması durumunda, bu talep doğrultusunda taraf teşkili sağlandıktan sonra işin esası incelenmelidir. Açıklanan bu maddi ve hukuki olgular ışığında Mahkemece, Bakanlık tarafından tespit edilen işkolları olan 10 sıra numaralı ticaret, büro, eğitim ve güzel sanatlar ve 16 sıra numaralı gemi yapımı ve deniz taşımacılığı, ardiye ve antrepoculuk işkollarında yer alan ve davaya katılma

hakkı bulunan sendikalara davanın ihbar edilmesi, belirtilen sendikalardan davaya katılan olması durumunda cevap ve delil sunma imkânı tanınması ve bu suretle işin esasının incelenmesi gerekirken, anılan hususlar gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm tesisi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

2. Davacı vekili tarafından dava dilekçesindeki talep sonucunda müvekkili Şirkete ait tüm işyerlerinin İşkolları Yönetmeliği'nin 02 sıra numaralı gıda sanayi işkolunda yer aldığına tespitine karar verilmesi talep edilmiştir. Bu anlamda Mahkemece işkolu tespit kararında ticaret, büro, eğitim ve güzel sanatlar ile gemi yapımı ve deniz taşımacılığı, ardiye ve antrepoculuk işkolunda yer aldığı tespit edilen 1017601.061, 1024072.081, 1665597.035, 1103685.061, 1469015.034, 1361680.034, 1223675.042 ve 1344063.006 SGK sicil numaralı işyerleri yönünden yargılama yapılarak hüküm kurulması gerektiği açık ise de dava konusu olan 1665597.035, 1103685.061, 1361680.034, 1223675.042 ve 1344063.006 SGK sicil numaralı işyerleri bakımından olumlu yahut olumsuz bir hüküm kurulmaması 6100 sayılı Kanun'un 297. maddesine aykırıdır.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

1. Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esaslan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının **ORTADAN KALDIRILMASINA,**

2. İlk Derece Mahkemesi kararının **BOZULMASINA,**

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde temyiz eden davacı tarafa iadesine,

Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

03.02.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.